

OPMERKELIJK Op vrijdag 6 maart om 20.15 uur is de muziektheatervoorstelling **KRUIT!** te zien in De Tamboer. Het vergeten verhaal uit de gedeelde geschiedenis van Nederland en de Molukken.

Cultuur

Kruit! vertelt vergeten verhaal Molukken

HOOGEVEEN - Een bijzondere voorstelling is zaterdag in première gegaan in Zaandam, een voorstelling die komende vrijdag te zien is in theater De Tamboer: de muziektheatervoorstelling **KRUIT!** van DeltaDua. Het is het vergeten verhaal uit de gedeelde geschiedenis van de Molukken en Nederland: de Molukse opstand in 1817 geleid door de volksheld Thomas Matulesia alias Pattimura waarbij het gezin van de Resident Van den Bergh op het eiland Saparua in Fort Duurstede werd afgeslacht. Alleen de 6-jarige zoon Jean Lubbert overleefde de nachtmerrie.

Jacqueline Vorst

KRUIT! begint geruime tijd na de moord op het gezin. De historische figuren komen samen op de plek des onheils om te kunnen zeggen wat ze nooit hebben kunnen zeggen. In het fort dat nooit is opgehouden met huilen, wordt het verleden ontrafeld. Is Pattimura een volksheld, nationalist of volksmenner? En waarom voegde Jean Lubbert op zijn 63e levensjaar 'Van Saparoea' toe achter zijn Nederlandse achternaam? Alle personages worstelen met de vraag of verzoening uiteindelijk mogelijk is.

Matthias Maat, bekend van onder andere Het Onafhankelijk Tooneel en de televisieserie In Naam der Koningin, speelt Jean Lubbert van den Bergh als volwassen man met herinneringen van toen hij klein was. 'Deze tragedie was mij onbekend. Een groot gedeelte van het koloniale verleden van Nederland wordt verzwegen. Misschien wel omdat het zo'n beladen geschiedenis is. De Hollanders had-

Jean van Lingem

den ontdekt dat de Ambonezen goede vechters waren en ze door de hele archipel ingezet. Daar hebben ze weinig erkenning voor gekregen. In het stuk moet ik Molukse strijders hypocriet noemen. Daar had ik moeite mee. Maar vanuit het oogpunt van het kind bekeken is het logisch. Je moet het ook van beide kanten bekijken. Mijn vrijheid is niet jouw vrijheid.'

Aan Alex Lekatompeppy de eer en uitdaging om Pattimura te spelen. 'Ik besef door weer over die periode te lezen wederom hoe de Hollanders daar hebben huisgehouden

in de VOC-tijd. Door deze beleving komt Pattimura meer bij me 'binnen' dan toen ik op mijn 18e voor zijn standbeeld op Ambon stond.'

Anis de Jong is samen met Nel Lekatompeppy oprichter van DeltaDua: 'Er zijn veel penpen over die opstand in beroering gebracht. Verschillende bronnen spreken elkaar tegen. Ieder met een eigen waarheid. Beide partijen moeten excuus aanbieden in het stuk **KRUIT!**. Daarom had ik een verteller nodig. Je hebt fictie nodig om de geschiedenis te leren begrijpen. We moeten niet jammeren om het verleden. De opstand is de aanleiding en die moet in het hier en nu geplaatst worden, naar de wereld van vandaag.' DeltaDua is niet bezig met een schuldvraag. **KRUIT!** is gericht op de worsteling met de gedeelde geschiedenis. Uiteindelijk draait het niet om vergelding maar om verzoening.

Familiegeschiedenis

Vorig jaar kwamen de theatermakers in contact met Rob van den Berg van Saparoea (70). In Robs zoektocht naar zijn familie kwam hij terecht in Wijhe. In de Nicolaaskerk aldaar staat een orgel dat door Johannes Rudolph Umbgrove is geschonken uit dankbaarheid voor het feit dat zijn kleinzoon Jean Lubbert de moordpartij op Saparoea had overleefd. Het imposante kerkorgel dat een centrale plek inneemt in de Nicolaaskerk is in oktober 2014 gerestaureerd en teruggebracht in de oorspronkelijke kleuren. Bij die gelegenheid is er ook een boek uitgekomen waarin een hoofdstuk met de familiegeschiedenis is opgenomen.

'Ik was al lange tijd van plan me meer te verdiepen in onze familiegeschiedenis. Pas toen ik met pensioen ging, heb ik het opgepakt. Er is ooit een publicatie geweest in

Pijnlijk actueel

Het gedeelde verleden tussen Nederland en haar voormalige koloniën zoals de Molukken, is nog steeds pijnlijk actueel. Onbegrip en boosheid verhitten vaak de publieke discussie, terwijl kennis over het verleden ontbreekt.

KRUIT! legt een voor velen onbekende geschiedenis bloot en maakt duidelijk waar de onvrede met de koloniale overheersers vandaan kwam: de meedogenloze jacht op specerijen, vooral op de kruidnagel, dat het 'zwarte

goud' werd genoemd. De roman 'De schreeuw van de witte katoe' van Johan Fabricius is inspiratiebron voor **KRUIT!**. In de voorstelling met onder anderen Jula Lo'ko, Matthias Maat, Alex Lekatompeppy, Nel Lekatompeppy, François Pical Zang en Rudy Tuhusula komen Molukse traditionele rituele zang, Tifa-Totobuangdanken, klassieke muziek en hedendaagse westerse muziek samen. Regie en artistieke leiding Anis de Jong, tekst Frank den Os.

1942, geschreven door een kleinzoon van Jean Lubbert, die het familieverhaal heeft opgetekend. Dat boekje is lastig te lezen qua taal en door allerlei verwijzingen en voetnoten. Ik heb dat in leesbare stijl gezet. Daarnaast heb ik een boekje uit 1946 van diezelfde kleinzoon over de tragedie. Van dat alles, aangevuld met informatie wat er op internet te vinden is, heb ik een map en een website samengesteld. We zijn verbaasd over de hernieuwde belangstelling.

Ik zie het als geschiedenis waar ik door mijn naam toevallig bij betrokken ben. Laat onverlet dat we ons wel degelijk bewust zijn van de koloniale geschiedenis. Dat zou ook veel meer in de geschiedenisboeken moeten komen. Je moet de gebeurtenissen in die tijd plaatsen en bij de denkwijze ingegeven door de opvattingen van toen.'

Koninklijk Besluit

Bij Koninklijk Besluit werd in 1875 de naam 'Van den Bergh' op verzoek van Jean Lubbert veranderd en kreeg hij officieel het recht om zich met zijn wettelijke afstam-

melingen voortaan 'Van den Berg (zonder h) van Saparoea' te noemen.

Daarover staat in het familieboekje: 'Mijn enige doel is om vooral de herinnering in stand te houden van de ongelukken die uw grootouders en mij zijn overkomen en om u tevens te doen onderscheiden van de velen die de naam Van den Berg dragen.' DeltaDua hoopt dat ook veel Nederlanders naar de voorstelling komen. 'Anders blijft dit stuk historie alleen maar exotisch terwijl het alles verklaart waarom Molukkers deel uit maken van de Nederlandse samenleving.'

Randprogramma

Er is een randprogramma rondom **KRUIT!** Voorafgaand aan de voorstelling, om 19.30 uur, is er een gratis inleiding over de opstand door drs. Ron Habiboe en na afloop een nazit met livemuziek door Salawaku Serenaders en Molukse hapjes.

Jean van Lingem